

ՅՈՒՂԱՐԿԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՐԵՐԱՐ ՍՈՒՐԷՆ ՖԷՍՃԵԱՆԻ

Ազգային եւ միջազգային ծանօթ բարերար Սուրեն Ֆէսճեան իր մահկանացուն կնքեց երկուշաբթի Յունուար 21, 2002, յետ երկարատեւ հիւանդութեան:

Տան Կարգը տեղի ունեցաւ Յունուար 26, 2002, Շաբաթ առաւօտ «Pelham Funeral Home»-ի մէջ, իսկ յուղարկաւորութիւնը՝ Յունուար 28, 2002, երկուշաբթի առաւօտեան ժամը 11:00ին՝ Ս. Վարդան Մայր Տաճարի մէջ: Հոծ թիւով սգակիրներ եկած էին իրենց յարգանքի տուրքը մատուցանելու այն բացառիկ ազգային դէմքին՝ որ իր կեանքին իմաստը կը դաւանէր որպէս այլոց օգտակար հանդիսանալու վսեմ նպատակ:

Յուղարկաւորութեան արարողութեան կը հանդսապետէր Արեւելեան Թեմի Առաջնորդ Գեր. Տ. Խաժակ Արք. Պարսամեան առընթերակայ ունենալով Արեւմտեան Թեմի Առաջնորդ Գեր. Տ. Վաչէ Արք. Յովսէփեան եւ երկվեցեակ Հոգեւորական Հայրեր: Իսկ ներկաներուն մէջ կային ՄԱԿի մօտ Հայաստանի Հանրապետութեան դեսպան Տոքթ. Մովսէս Արէլեան, Առաջնորդարանի Թեմական Խորհուրդի Հիմնադրամի վարչութեան, Երուսաղէմի Բարեկամներու Միութեան ատենապետներ եւ անդամներ, Հ.Բ.Ը.Միութեան նախագահուհի Տիկին Լուիզ Մանուկեան Սիմոն, Նիւ Ռոշէլ Նիւ Եորքի ֆաղափապետը եւ ոստիկանապետը եւ հայկական կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչներ ու քաղմաթիւ հայ եւ ոչ-հայ գործարարներ, ընկերութեանց տնօրէններ եւ քարձրաստիճան պաշտօնեաներ:

Յրեթաց արարողութեան Առաջնորդ Տ. Խաժակ Արք. Պարսամեան կարդաց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. եւ Երուսաղէմի Առաքելական Աթոռի Պատրիարք Ամեն. Տ. Թորգոմ Արք. Մանուկեանի ցաւակցական գիրերը:-

Գերաշնորհ

Տ. Խաժակ Արքեպիսկոպոս Պարսամեան

ԱՄՆ Հայոց Արեւելեան Թեմի Առաջնորդ

Սիրելի Սրբազան,

Ցաւով տեղեկացանք Առաքելական մեր Սուրբ եկեղեցու արժանաւոր զաւակ, ազգային բարերար Տիար Սուրեն Ֆէսճեանի մահուան մասին: Յանուն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան եւ Գերագոյն Հոգեւոր Խորհրդի Մեր ցաւակցութիւնն ենք բերում Ձեզ, ԱՄՆ Հայոց Արեւելեան Թեմի հաւատաւոր Մեր զաւակներին եւ Մեր մասնաւոր վշտակցութիւնը՝ հանգուցեալի բոլոր հարազատներին եւ մերձաւորներին:

Շնորհընկալ եւ Աստուածահանոյ կեանք ապրեց երջանկայիշատակ Սուրեն Ֆէսճեանը, բարեգործութեամբ պսակեալ հաւատաւոր կեանք՝ լեցուն ամբողջական նուիրումով հանդէպ հարազատ ժողովուրդն ու մեր Սուրբ եկեղեցին: Տէրը օրհնեց նրան երկար կեանքի տարիներով՝ անխնջ գործունէութեամբ ծառայելու Հայ Բարեգործական Ընդհանուր Միութեանը, Վարդանանց Ասպետների եղբայրակցութեանը, Թէֆէեան Մշակութային Միութեանը, բարեգործական ու

բարեսիրական ազգային այլ կազմակերպությունների: Հոգելոյս Սուրեն Ֆէսնեանը իշխանական նուիրատուութիւններով մասնակից եղաւ ազգօգուտ եւ եկեղեցաշէն քաղում ձեռնարկների իրականացմանը, որոնք բարի անուն ու համազգային նանաչում բերեցին երախտարժան բարերար հայորդուն: Հանգուցեալը հպարտութեամբ էր կրում երջանկայիշատակ Վազգէն Ա. Վեհափառ Հայրապետի ձեռնով շնորհուած «Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ» շքանշանը, որ արժանի եւ բարձր գնահատութիւնն էր իր մեծ եկեղեցասիրութեան եւ հայրենանուէր վաստակի:

Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնից Մեր աղօթքն ենք բարձրացնում առ Ողորմածն Աստուած, հայցելով որ Տէրը արարչական Իր սիրով գթայ հաւատաւոր Իր ծառային, խաղաղութեան մէջ ընդունի նրա լոյս հոգին եւ Սուրբ Հոգու շնորհով մխիթարութիւն ու սփոփանք պարգեւի Ֆէսնեան ընտանիքի սգակիր անդամներին:

Երկնառաք օրհնութիւն ննջեցեալի խնկելի շիրմին:

Վշտակից սիրով եւ օրհնութեամբ՝

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ.

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Առաջնորդ Խաժակ Արք. Պարսամեանի դամբանական խօսքը.-

«Ո՞չ գիտէք եթէ առաջնորդ մեծ անկաւ յաւուր յայսմիկ յԻսրայէլի» (Բ. Թագ. Գ. 38)

Սուրեն Ֆէսնեանի անդարձ մեկնումը այս աշխարհէն, թէպէտեւ յառաջացեալ տարիքի մը մէջ, կը յիշեցնէ մեզի Իսրայէլի Դաւիթ արքային ողբը Արեւններ զօրավարի սպանութեան առթիւ: Ըստ Հին Ուխտի Թագաւորաց գրքերուն, Նէրի որդին՝ Արեւններ, Ընդհանուր հրամանատարը Իսրայէլի զօրքերուն, Սաւուղ թագաւորի մահուընէ ետք հաւատարիմ գտնուած էր արքայական գահուն եւ ապահոված անոր գոյավիճակը նոր թագաւորի մը գահակալութեամբ: Սակայն ներքին խռովութիւններ նոր թագաւորին հետ մղած էին Արեւնները, որ համաձայնութեան գայ Սաւուղի տան գլխաւոր ոսոխին՝ Դաւիթի հետ, որմէ ետք դաւադրութեամբ սպաննուած էր ինք՝ Արեւններ: Ի լուր այդ դէպքին՝ Դաւիթ կ'ողբար իր երբեմնի ոսոխին եւ նոր դաշնակիցին վախճանը՝ ըսելով՝ «Զէ՞հ գիտեք թէ մեծ առաջնորդ մը ինկաւ այս օր Իսրայէլի մէջ»:

Յանձին Սուրեն Ֆէսնեանի այսօր հայկական սփիւռքը եւ ի մասնաւորի Ամերիկահայ գաղութը կը զրկուի առաջնորդող եւ ղեկավար անձնաւորութենէ մը, որ տասնամեակներ ամբողջ քաջարի եւ արթուն սպարապետի մը նման տէր ու տիրական կանգնեցաւ եւ խնամակալը եղաւ մեր ազգային հաստատութիւններուն՝ Ս. Էջմիածնէն մինչեւ Երուսաղէմ, Լիբանան, Փարիզ, Նիւ Եորք, Գալիֆօրնիա, Հարաւային Ամերիկա եւ մեզի ծանօթ ու անծանօթ այլ վայրեր: Անոր կենսագրական գիծերը, բարեգործութեան արդիւնքները եւ գործունէութեան դաշտը մէկէ անգամներ հրապարակաւ ներկայացուած են հանրութեան եւ այս առթիւ եւս հրատարակուեցան կամ պիտի հրատարակուին հայ եւ օտար թերթերու մէջ: Իսկ մանրամասն նկարագրութիւնը այդ բոլորին առնուազն մասնագէտ կենսագիր մը եւ հատոր մը պիտի պահանջէր:

Մենք այս տխուր պահուն կ'ուզենք անդրադառնալ միայն Ֆէսնեանի անձնաւորութեան այն յատկութիւններուն վրայ, որոնք զինքն ճշմարիտ հայ ղեկավար մը դարձուցած էին: Եւ ասիկա կ'ուզենք ընել մասնաւոր նկատումով.

նախ՝ պանծացնելու համար իր յիշատակը եւ երկրորդ՝ դաս մը քաղելու համար անոր բազմաթեղուն կեանքէն:

Սուրէն Ֆէսնեան բարձրացաւ գաղթականի վիճակէն՝ ստացաւ եւրոպական կրթութիւն, իր մորթին վրայ կրեց պատերազմի դառնութիւնը, կառչեցաւ իր դաւանած մարդկային սկզբունքներուն՝ թէ՛ բանիւ եւ թէ՛ գործով, մաքառեցաւ բռնութեան դէմ որպէս քաղաքի կամաւոր՝ մասնակցելով ֆրանսական «ռեզիստանս»ի պայքարին՝ ընդդէմ նացիզմի: Եւ անցնելէ ետք կեանքի բովէն եւ բրձուելէ ետք անոր մէջ, ան իր հայրական զգացումները տարածեց ոչ միայն իր գաւակներուն, այլ մեր ազգի եւ եկեղեցւոյ բոլոր գաւակներուն վրայ: Մեր հիները այսպիսի մարդոց մասին երբ խօսէին, գնահատական մէկ արտայայտութիւն միայն կը գործածէին, ըսելով՝ «պապա մարդ է», որ ինքն իր մէջ կը բովանդակէ ամէն ինչ եւ ա՛յլ կարիք չի թողուր այլ ստորոգելիներու եւ ածականներու:

Հանգուցեալը եղաւ իր սերունդի մեծ բարերարներէն վերջին «մոհեկան»ը: Ասկէ մօտ տասը տարի առաջ, երբ կորսնցուց ան իր սիրելի կողակիցը՝ Տիկ. Վերթինը, այս Մայր Տաճարին մէջ յուղարկաւորներու կարգին դեռ կարելի էր տեսնել պատկառելի թիւր մեր հին սերունդի բարերարներուն, որոնք եկած էին իրենց յարգանքը մատուցանելու հանգուցեալին եւ զօրավիգ կանգնելու իրենց տարիներու գործակիցին: Զկան անոնք այսօր եւ ահա անոնց փառանգին գնաց միանալու Սուրէն Ֆէսնեան: Ինչ որ մնաց այդ սփռնելի մարդոցմէ՝ բանաստեղծին բացատրութեամբ այն է, ինչ անոնք տուին ուրիշին, այսինքն՝ ինչ որ տուին իրենց ազգի գաւակներուն եւ մարդկութեան: Եւ ինչ որ կը տրուի հանրութեան՝ ի նպաստ մարդոց հոգիի ազնուացման, իմացականութեան խորացման, եւ կեանքի բարօրութեան՝ աստուածահաճոյ գործ է եւ Աստուծոյ վերադարձուած տասանորդ մըն է: Այո, անոնք գացին, բայց կայ եւ կը մնայ անոնց կատարած գործը, որուն զխաւոր վկանքն են նոյնինքն այս Մայր Տաճարը յանուն Ս. Վարդան Զօրավարի, եւ Ամբրիկայի Հայոց Արեւելեան Թեմի Առաջնորդարանը, Հ.Բ.Ը. Միութիւնը եւ փառանգը բոլոր այն հոգեւոր, ազգային, բարեգործական եւ գիտական հաստատութիւններուն եւ գործունէութեանց՝ որոնց համար Սուրէն Ֆէսնեան երկար տարիներ աշխատած է:

Սուրէն Ֆէսնեանի յիշատակը յարգելի է անոր համար, որ ան իր կեանքի ընթացքին երբեք կրաւորական դիրքէ չկատարեց իր անթիւ բարերարութիւնները, այլ ինքզինք մխրճեց մեր ազգային-եկեղեցական եւ համամարդկային կեանքի ոլորտին մէջ՝ չխնայելով ո՛չ իր դրամը, ո՛չ իր հանգիստը, ո՛չ իր ժամանակը եւ ո՛չ ալ իր տաղանդները: Եւ նոյն թափով եւ եռանդով շարունակեց մինչեւ խորունկ ծերութիւն: Նոյնիսկ վերջին տարիներու տկարութիւնը եւ ֆիզիքական դժուարութիւնները արգելի չհանդիսացան, որպէս զի ան մասնակցէր ժողովներու՝ բերելու համար իր նպաստը: Ժողովներու ընթացքին ան իր օգտակար ըլլալու պատրաստակամութեամբ կրնար մէկ խօսքով համոզել շուրջիները եւ խանդավառել զանոնք, որովհետեւ իսկական ղեկավար մըն էր՝ բառին բովանդակ առումով: Եւ մենք որպէս ղեկավար ունեցած իր բարեմասնութիւնները գիտնալով է որ կ'ողբանք իր կորուստը: Ազգին մէջ այսօր ալ կան բարերարներ, բայց քիչ է թիւը ղեկավարներու, եւ մանաւանդ Ֆէսնեանի նման ղեկավարներու, որոնք իրենց ուշադրութեան առարկան դարձնեն ամբողջ ազգը՝ հանդերձ հայրենիքով, հայրենաբնակ ժողովուրդով, գաղթաշխարհով, եկեղեցիով, բարեսիրական եւ

մշակութային կազմակերպութիւններով, այլ խօսքով հայութիւնը իր ամբողջութեամբ:

Այս տխուր առիթը պիտի ուզէինք օգտագործել դրական նպատակի մը համար, որ է յիշեցնել մեր ներկայ ապրող սերունդներուն՝ կարեւորութիւնը մեր ազգային եւ եկեղեցական կեանքին մէջ ղեկավար տարրերու պատրաստութեան, բան մը՝ որուն լծուած է Առաջնորդարանը մի քանի տարիներէ ի վեր: Սուրէն Ֆէսնեան եւ իր նման իսկական հայրենասէր հայեր պիտի չուզէին անփոխարինելի մնալ այս աշխարհի վրայ: Այդ նպատակով է որ Ֆէսնեան ինք հետամուտ էր ամէն կերպով զօրավիգ կանգնելու մեր հոգեւոր ճեմարաններուն, դպրոցներուն եւ համալսարանական կրթաթոշակ ապահովող հիմնադրամներուն: Եւ մենք որպէս տիպար օրինակ կրնանք վերցնել Սուրէն Ֆէսնեանը թէ՛ մեր հաւաքական ջանքերուն մէջ եւ թէ՛ ալ անհատաբար: Յիշենք զինք նամանաւանդ երբ ազգային եւ եկեղեցական գործերու մասնակցութենէն փորձենք խուսափիլ զանազան պատճառներով: Ըլլանք հետեւողներ եւ աշակերտողներ Ֆէսնեանի եւ անոր նման հին ղեկավարներու, որոնք ոչ թէ փառասիրութենէ մղուած ծառայեցին ազգին եւ եկեղեցիին, այլ՝ եկեղեցասիրութենէ, ազգասիրութենէ եւ մարդկային ազնիւ ու բարձր գագաթներէ: Գլխագիր «Մարդ» կոչուելու արժանի անձեր էին անոնք եւ այդպէս ալ պիտի մնան մեր յիշողութեան մէջ:

Թող Տէրը լուսաւորէ Սուրէն Ֆէսնեան իր հաւատարիմ ծառային հոգին արքայութեան լոյսերուն մէջ եւ մեզի պարգեւէ նոր Ֆէսնեաններ՝ որպէս առաջնորդ լուսաւոր աստղեր մեր ժողովուրդին:

Առաջնորդ Սրբազան Հայրը հրաւիրեց Արեւմտեան Թեմի Առաջնորդ Գերշ. Տ. Վաչէ Արք. Յովսէփեան՝ որպէս զի իր սրտի խօսքը ըսէ: Սրբազան Հայրը ի մէջ այլոց ըսաւ որ ճիշդ է որ այսօր հաւաքուած ենք տխուր առիթով՝ սակայն մենք եկած ենք տօնախմբելու Սուրէն Ֆէսնեանի ապրած եւ իրագործած կեանքը: Աստուծոյ տուած բարիքները ան գործածեց յօգուտ իր ազգին եւ այլոց, եւ ոչ թէ միայն իր անձնական փառքին համար: Խօսեցաւ ողբացեալի ազնիւ նկարագրին, բարի ու գեղեցիկ հոգիին եւ կատարած մարդասիրական ու ազգասիրական անթիւ բարեբարութիւններուն մասին, որոնք յաւիտեանական են:

Արարողութեան աւարտին՝ Առաջնորդարանի Հայկ եւ Ալիս Գալուֆեան հանդիսասրահին մէջ տեղի ունեցաւ հոգեմաշ՝ ի ներկայութեան հոծ թիւով սգակիրներու:

Ողբացեալի զաւակը՝ Ռապրթ Ֆէսնեան եւ թոռները՝ Պրուս եւ Լիլա՝ ընտանիքի անունով շնորհակալութիւն յայտնեցին ներկաներուն եւ պատմեցին կարգ մը յուշեր: Տ. Գարեգին Ա. Բհնյ. Գասպարեան՝ կարդաց անունները անոնց որոնք ցաւակցական նամակներ գրած էին. Պերն Սեդրաֆեան՝ փոխ ատենապետ Հ.Բ.Ը.Միութեան Կեդրոնական Մարմնի, Հայկ Տատուրեան՝ ատենապետը Առաջնորդարանի Թեմական Խորհուրդի, Ալեքս Տատուրեան՝ ատենապետը Երուսաղէմի Բարեկամներու Միութեան, Գեղամ Զօլաֆեան՝ Վարդանանց Ասպետներու Եղբայրակցութեան նախկին Աւագ Սպարապետը, Նիւ Ռոշել Նիւ Եորքի ոստիկանապետն ու իր անձնակազմի անդամները:

Ապա ցուցադրուեցաւ 15 վայրկեան տեւող ժապաւէն մը, ուր Սուրէն Ֆէսնեան իր կեանքի պատմութիւնը կը պատմէր: